

ადამიანის ჯანმრთელობაზე ზრუნვის ბიბლიური გაგება და მდგრადი განვითარება

მღებრიშვილი ბაბულია

ეკონომიკის დოქტორი,
თსუ-ის ასოცირებული პროფესორი,

სტატიის ავტორი ჯანმრთელობას განიხილავს საზოგადოების წინსვლისა და მდგრადი განვითარების აუცილებელ პირობად. ადამიანთა ჯანმრთელობის შენარჩუნება და, საჭიროების შემთხვევაში, მკურნალობის აუცილებლობა სტატიის განხილულია ბიბლიის მიხედვით. ავტორის აზრით, ჯანმრთელობის შენარჩუნებაში ადამიანს ქრისტიანული სარწმუნოება ეხმარება. ქრისტიანული ცნებების შესრულება ადამიანის გონებას „აჯანსაღებს“, გაჯანსაღებული გონება კი მისი სულისა და ხორცისთვის, და საერთოდ მთელი საზოგადოებისთვის, სწორი გადაწყვეტილებების მიღებას განაპირობებს.

საკვანძო სიტყვები: ჯანმრთელობა, ბიბლია, მდგრადი განვითარება.

ადამიანების ჯანმრთელობის დაცვა და საზოგადოების კეთილდღეობის მიღწევა მდგრადი განვითარების კონცეფციის ერთ-ერთი მიზანია. მდგრადი განვითარების ამ მიზანზე უშუალოდ დამოკიდებული დანარჩენი მიზნების შესრულება, რადგან „მხოლოდ ფიზიკურად და ფსიქიკურად ჯანმრთელ ადამიანს შეუძლია, სათანადოდ, იბრძოლოს ქვეყანაში მდგრადი განვითარების მისაღწევად“ [Mghebrishvili B, (2019)]. ადამიანის ჯანმრთელობაზე ზრუნვა არ არის ახალი მიდგომა საზოგადოების განვითარების მიღწევის უზრუნველყოფაში. ხელისუფლების და საზოგადოების სხვა ფენების წარმომადგენლები, გარკვეული ზომით, ყოველთვის აქცევდნენ ყურადღებას ადამიანების ჯანმრთელობას, რასაც, ხშირად, საკუთარი ინტერესები განაპირობებდა. ამასთან, საზოგადოების განვითარების სხვადასხვა ეტაპზე, ამ საკითხის მიმართ დამოკიდებულება სრულიად განსხვავებული იყო. მსოფლიო საზოგადოების მიერ ადამიანთა ჯანმრთელობისა და კეთილდღეობის საკითხის წინ წამოწევა და მდგრადი განვითარების მიზნებში შეტანა იმის მაჩვენებელია, რომ თანამედროვე ადამიანთა დიდი ნაწილი კარგად აცნობიერებს ჯანმრთელობის მნიშვნელობას და სახელი მიზნების მიღწევაში, პირველ რიგში, ქვეყნის ეკონომიკურ განვითარებაში. ქვეყანა, მისი ეკონომიკა, სათანადოდ, ვერ განვითარდება, თუ საზოგადოების წევრები „ვნებების ტყვეობაში“ იქნებიან. ადამიანების „ვნებების ტყვეობიდან“ გათავისუფლებაში დიდი როლის შესრულება შეუძლია ქრისტიანულ სარწმუნოებას, პირველ რიგში, მართლმადიდებლობას. ამიტომ საჭიროა, ამ მიმართულებით, საზოგადოების ფართო ფენების ცნობიერების ამაღლება. სწორედ ამ ფაქტმა განაპირობა მოცემული სტატიის მომზადება.

ბიბლია ადამიანს ღვთის ტაძრად სთვლის და ხაზგასმით მიუთითებს მისი დაცვის აუცილებლობაზე. პავლე მოციქულის ეპისტოლეში კორინთელთა მიმართ ადამიანს ასე მიმართავენ „ნუთუ არ იცი, რომ ღმერთის ტაძარი ხარ, და სული ღმერთისა დამკვიდრებულია თქვენში. ვინც ღმერთის ტაძარს დააქცევს, დააქცევს მას ღმერთი. ვინაიდან ღმერთის ტაძარი წმიდაა, ხოლო ესა ხარ თქვენ“ [პავლე მოციქულის ეპისტოლენი, პირველი კორინთელთა მიმართ, თავი 3: 16,17]. ადამიანის დაცვა, ცხადია, მისი სულისა და ხორცის, მისი ჯანმრთელობის დაცვაა. მიუხედავად იმისა, რომ ადამიანი უფლის ტაძარია და მას უფალი იცავს, თავისი ქმედებების გამო მის სულსა და გულს ზიანი მიაღწევს ხოლმე და საჭირო ხდება მკურნალობა, რაშიც ეკლესია, ექიმებთან ერთად, თავის როლს საუკუნეების განმავლობაში ასრულებდა, დღესაც ასრულებს და მომავალშიც შეასრულებს.

ეკლესია სთვლის, რომ „ქრისტიანობა, უპირველეს ყოვლისა, მკურნალი მეცნიერებაა“ [ვლახოსი იეროთეოს. (2008)]. უფალი დედამიწაზე ცოდვილთა სინანულად და სამკურნალოდ მოვიდა, რადგან, როგორც უფალი ამბობს „კარგად მყოფთ კი არ სჭირდებათ მკურნალი, არამედ ავადმყოფთ“ [სახარება ლუკასი, თავი 5: 31-32]. ეკლესიური ცნებების შესრულება გონებას „აჯანსაღებს“ და ასეთი ადამიანი თავის როლს ქვეყნის განვითარებაში კარგად ასრულებს. ეს იმიტომ ხდება, რომ „გაჯანსაღებული“ გონება ადამიანის ვნებებისგან განთავისუფლების მაჩვენებელია. ადამიანები, რომელთა გონება დაცემულია, მთელ სამყაროს ურევენ. ასე, რომ ბევრი პრობლემა, რაც გვანახებს, შინაგანი უძღურებიდან მოდის [ვლახოსი იეროთეოს. (2008)]. რაც უფრო მაღალი თანამდებობა უკავია გონებადაცემულ ადამიანს, მით მეტია ბუნებისა და საზოგადოებისთვის მისგან მიყენებული ზიანი. სულითა და გონებით დასნეულებული ადამიანის აზროვნება დამახინჯებულია, რაც მის მიერ მიღებულ არასწორ გადაწყვეტილებებში ვლინდება.

სულისა და გონების მკურნალობის, მათი განმენდის შესახებ ბიბლიაში არაერთგან არის ყუ-

რადღება გამახვილებული. იესო ქრისტე ფარისევლებს, რომლებიც მხოლოდ გარეგნული პრობლემის მოგვარებაზე ზრუნავდნენ და შინაგანს ყურადღებას არ აქცევდნენ, მიმართავს შემდეგი სიტყვებით: „ვაი თქვენდა მნიგნობარნო და ფარისევლნო, თვალთმაქცნო, რომელნიც გარედან წმენდთ სასმისსა თუ ჯამს, შიგნით კი სავსენი არიან ნაძარცვითა და ნაოხრით. თვალდავსილო ფარისევლო, ჯერ შიგნიდან განმინდე სასმისი თუ ჯამი, რათა წმინდა იყოს გარეთაც“ [სახარება მათესი, თავი 23: 25-26]. მაშასადამე, თუ ადამიანი გარეგნულად „ჯანმრთელად“ გამოიყურება, სინამდვილეში კი დასნეულებული სული და გონება აქვს, არაჯანსაღად იაზროვნებს და საზოგადოების საკეთილდღეოდ ვერ მოიქცევა.

სულის მკურნალობაში ეკლესიის მნიშვნელობაზე ყურადღება გამახვილებულია „მოციქულთა საქმეში“. ბიბლიის ამ ნაწილში ნათქვამია შემდეგი: „და ღმერთი მრავალ უჩვეულო სასწაულს იქმოდა პავლეს ხელით. . . და იკურნებოდნენ, და უწმინდური სულები გამოდიოდნენ მათგან“ [მოციქულთა საქმე, თავი 19: 11, 12]. ბიბლია ხაზგასმით მიუთითებს, რომ ადამიანის სულის განკურნება ყველას არ შეუძლია. უფლის ნების გარეშე სულის განკურნება შეუძლებელია. უკეთურ სულს მხოლოდ უფლის და მისგან ხელდასხმული ადამიანების ეშინიათ. ამასთან დაკავშირებით ბიბლიაში ნათქვამია: „და ზოგიერთმა იუდეველმა მოხეტიალე შემლოცველმაც დაიწყო უკეთური სულებით შეპყრობილთა მიმართ უფლის იესოს სახელის ხმობა, და ამბობდნენ: გაფიცებთ თქვენ იესოს, რომელსაც ქადაგებს პავლე. ასე იქცეოდა იუდეველი მღვდელთმოდღვრის სკევას შვიდი ძე. მიუგო სულმა უკეთურმა და უთხრა მათ: იესო ვიცი, და პავლესაც ვიცნობ, მაგრამ ვინა ხართ თქვენ? და ეცა მათ უკეთური სულით შეპყრობილი კაცი, სძლია მათ და იძლავრა მათზე, ისე რომ შიშველნი და ნაცემ-ნაგვემნი გამოვარდნენ იმ სახლიდან [მოციქულთა საქმე, თავი 19: 13-16].

როგორც წესი, „ადამიანის აზროვნება აცხადებს იმას, რასაც გრძნობს და განიცდის გონება“ [ვლახოსი იეროთეოს. (2008)]. ხშირად ადამიანებს აზრი გულიდან მომავალი ჰგონიათ. ეს იმიტომ ხდება, რომ გონება აზრებს გულს გადასცემს. . . . გულიდან გამოდიან უკეთური ზრახვანი, კაცის კვლანი, მრუშობანი, სიძვანი, პარვანი, ცილისწამებანი, გმობანი [სახარება მათესი, თავი 15: 19]. თუმცა, მათი წარმოშობის თავდაპირველი წყარო არის გონება. ამიტომ, ადამიანმა რომ ბუნებისა და საზოგადოებისთვის, ქვეყნის მდგრადი განვითარებისთვის, არასწორი გადაწყვეტილებები არ მიიღოს, უნდა იმკურნალოს და, პირველ რიგში, გონება განიკურნოს. განკურნებისთვის კი რწმენაა საჭირო. თუ სწეულს მკურნალობის სურვილი და განკურნების რწმენა არ ექნება, ის ვერ განიკურნება. რწმენის ძალაზე ბიბლიაში არერთგან არის მითითებული. მათეს სახარებაში ნაჩვენებია, თუ როგორ განკურნა უფალმა უსინათლონი, რომელთაც სურდათ განკურნება და სწამდათ უფლის. სახარებაში ნათქვამია, რომ უფალი „როდესაც მივიდა სახლში, მიეხალნენ უსინათლონი და უთხრა მათ იესომ: გნამთ თუ არა, რომ შემიძლია ამისი ქმნა! ხოლო მათ თქვეს: დიას უფალო. მაშინ თვალეზე შეეხო ბრმებს, და უთხრა მათ: თქვენი რწმენისაებრ მოგეგოთ თქვენ და აეხილათ თვალეები [სახარება მათესი, თავი 9: 27-30]. მკურნალობის პროცესში რწმენის მნიშვნელობასა და როლზე სახარება ბევრჯერ ამახვილებს ყურადღებას. განკურნების რწმენა მარტო სწეულს კი არა, იმ ადამიანსაც უნდა ჰქონდეს, ვინც სხვას მკურნალობს. მკურნალსაც უნდა სწამდეს, რომ მისი ძალისხმევა დადებით შედეგს მოიტანს. თუ არ სჯერა მკურნალს სწეულის განკურნების, ის მას ვერ განკურნავს.

უფალმა, თავდაპირველად, თავის თავზე აიღო ადამიანების განკურნება, ესაია წინასწარმეტყველის სიტყვებით რომ ვთქვათ, მან „ . . . თავს იდო ჩვენი უძლურებანი და იტვირთა ჩვენი სნებანი“ [სახარება მათესი, თავი 8: 17]. მაგრამ, შემდგომში, უფალმა ადამიანთა განკურნების ფუნქცია დააკისრა თავის 12 მოწაფეს, რომელთაც ზოგჯერ სწეულთა განკურნების სათანადო რწმენა არ ჰქონდათ და დადებით შედეგსაც ვერ იღებდნენ. უფალს ერთხელ ერთმა კაცმა სთხოვა თავისი მთვარეული შვილის განკურნება და უთხრა: „მივუყვანე შენს მოწაფეებს, მაგრამ ვერ განკურნეს იგი“ [სახარება მათესი, თავი 17: 16]. უფალმა განკურნა სწეული და თავის მოწაფეებს ამასთან დაკავშირებით დასმულ კითხვაზე, თუ მათ რატომ ვერ შეძლეს ეს, უპასუხა -თქვენი ურწმუნოების გამო [სახარება მათესი, თავი 17: 19,20]. მაშასადამე, ავადმყოფსა და მის მკურნალს, განკურნების რწმენა, აუცილებლად, უნდა ჰქონდეთ.

წმინდა წერილის შესაბამისად ეკლესია ყოველთვის მონაწილეობდა ხალხის განკურნებაში. „მართლმადიდებლური ტრადიციებიდან ცნობილია, რომ მონასტრები, იმავდროულად, „საავადმყოფოებიც“ იყო. უფრო სწორი იქნება, თუ მათ სამედიცინო დაწესებულებებს დავარქმევთ [ვლახოსი იეროთეოს. (2008)]. მონასტრებში ადამიანები არამარტო სულიერად, არამედ ხორციელადაც ინკურნებოდნენ. აღსარება და ზიარება სულის განკურნებას უზრუნველყოფდა, ხორცის განსაკურნებლად კი ბუნებრივია, პირველ რიგში, მცენარეული და ცხოველური წარმოშობის საშუალებები გამოიყენებოდა. ასე ჩაეყარა საფუძველი ფიტოთერაპიის განვითარებას მსოფლიოს სხვადასხვა ქვეყანაში და მათ შორის საქართველოში.

ქართული ეკლესია-მონასტრების როლზე სწეულთა მკურნალობასა და ფიტოთერაპიის განვითარებაში, სხვა წყაროებთან ერთად, მათი მოხატულობაც ადასტურებს. საქართველოს ბევრ

ეკლესია-მონასტერში შემორჩენილია უძველესი ფრესკები, რომლებიც ადამიანთა მკურნალობაში მცენარეული საშუალებების გამოყენებაზე მიუთითებენ. ამის საუკეთესო მაგალითია დავით-გარეჯის ფრესკა - „ღვთისშობლის ვედრების კომპოზიცია“. არსებულ მასალებზე დაყრდნობით უნდა ითქვას, რომ „ქართული ეკლესია-მონასტრები, უძველესი დროიდან მოყოლებული, აქტიურად იყვნენ ჩართული, ქვეყნის ცხოვრების სხვა სფეროებთან ერთად, სამედიცინო საქმეშიც და განვითარების სხვადასხვა ეტაპზე დიდ როლს ასრულებდნენ ადამიანების მკურნალობაში, რაც, პირველ რიგში, ფიტოთერაპიას ემყარებოდა [მღებრიშვილი ბ. (2015), გვ.104]. ეს ტრადიცია დღესაც გრძელდება. მონასტრებში დამზადებული სხვადასხვა სახის მალამო აქტიურად გამოიყენება სამკურნალოდ. ასეთია, მაგალითად, დირბის ღმრთისმშობლის მიძინების სახელობის დედათა მონასტერში დამზადებული მალამოები, რომლებიც ფართო სპექტრის შინაგანი და გარეგანი დავადადებების სამკურნალოდ გამოიყენება.

საქართველოში საეკლესიო-სამონასტრო და საერო მედიცინა ერთმანეთს ავსებდა და მნიშვნელოვან როლს ასრულებდა ქვეყნის ცხოვრებაში. ადამიანების მკურნალობასთან ერთად ეკლესია-მონასტრები სამედიცინო წიგნების შექმნაშიც იღებდნენ მონაწილეობას. ეკლესია ყოველთვის პატივს სცემდა ადამიანებს, რომლებიც ხალხის ჯანმრთელობაზე ზრუნავდნენ, მიაჩნდა რა, რომ ადამიანის ჯანმრთელობაზე ზრუნვა ღმერთის ნებაა. პავლე მოციქულის ეპისტოლეში პირველი თესალონიკელთა მიმართ ნათქვამია: „... . თვით ღმერთმა მშვიდობისა, დაე, წმინდა გყოთ თქვენ მთელი სისრულით, და თქვენი სული და სამშვივნელი და სხეული უბინოდ დაცული იქნეს მთელი სავსებით უფლის ჩვენის იესო ქრისტეს მოსვლისას [პავლე მოციქულის ეპისტოლენი, პირველი თესალონიკელთა მიმართ, თავი 5: 23].

დასკვნის სახით უნდა ითქვას შემდეგი:

ბიბლია აღიარებს ადამიანის ჯანმრთელობაზე ზრუნვასა და ადამიანის მკურნალობას, რადგან მხოლოდ სულითა და ხორციტ ჯანმრთელ ადამიანს შეუძლია, იაზროვნოს ისე, რომ დაიცვას გარემო და მომავალი თაობების მოთხოვნილებების დაკმაყოფილებას ხელი არ შეუშალოს;

ყველა ადამიანმა უნდა ირწმუნოს, რომ ის „ღვთის“ ტაძარია და ვალდებულია, გარემოსა და სხვა ადამიანებზე ზრუნვასთან ერთად, საკუთარ ჯანმრთელობაზე იფიქროს;

ყველამ უნდა გაიაზროს ბიბლიური სწავლება იმის შესახებ, რომ განკურნების სურვილის გარეშე მკურნალობა შედეგს არ იძლევა;

ყველამ უნდა გაიგოს, რომ განკურნებისთვის აუცილებელია რწმენა იმისა, რომ განიკურნება;

ადამიანის განკურნებისთვის საჭიროა მკურნალის რწმენაც, რომ ის ავადმყოფს განკურნავს;

ყველამ უნდა ირწმუნოს, რომ ქრისტიანული მორალის მიხედვით ცხოვრება უზრუნველყოფს ქვეყნის მდგრად განვითარებას და საზოგადოების მოთხოვნილებების დაკმაყოფილებას გრძელვადიან პერსპექტივაში.

ლიტერატურა

1. ვლახოსი იეროთეოს. (2008). მართმადიდებლური ფსიქოთერაპია. გამომცემლობა „ახალი ივერიონი“. „საეკლესიო ბიბლიოთეკა“, ტომი IX. თარგმანი ახალი ბერძნულიდან ქართულ ენაზე, ელექტრონული ვერსია, http://library.church.ge/index.php?option=com_content&view=article&id=514%3A2012-05-30-16-43-48&catid=48%3A2010-12-12-19-54-08&Itemid=68&lang=ka
2. პავლე მოციქულის ეპისტოლენი, პირველი კორინთელთა მიმართ. ბიბლია. საქართველოს საპატრიარქო. თბილისი 1989, გვ.1134-1147
3. პავლე მოციქულის ეპისტოლენი, პირველი თესალონიკელთა მიმართ. ბიბლია. საქართველოს საპატრიარქო. თბილისი 1989, გვ.1172-1175
4. მოციქულთა საქმე. ბიბლია. საქართველოს საპატრიარქო. თბილისი 1989, გვ.1071-1101
5. მღებრიშვილი ბ. (2015). ქრისტიანობა და ფიტოთერაპიის განვითარება საქართველოში. IX საერთაშორისო სამეცნიერო კონფერენციის -ქრისტიანობა და ეკონომიკა მოხსენებათა კრებული. ივანე ჯავახიშვილის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის გამომცემლობა. თბილისი -ქუთაისი.
6. სახარება მათესი. ბიბლია. საქართველოს საპატრიარქო. თბილისი 1989. გვ.959-990
7. სახარება ლუკასი. ბიბლია. საქართველოს საპატრიარქო. თბილისი 1989. გვ.1011-1044
8. Mghebrishvili B, (2019). Situation of Health and Welfare in Georgia in the Context of Sustainable Development and Sustainable Marketing. <http://www.ecoforumjournal.ro/index.php/eco/article/view/910>

BIBLICAL SENSE OF HUMAN HEALTH CARE AND SUSTAINABLE DEVELOPMENT

Mghebrishvili Babulia

Ivane Javakhishvili Tbilisi State University

Summary

The author regards human health as a necessary condition for society progress and sustainable development. Maintenance of human health and necessity of treatment, as required, is considered based on the Bible. In the author's opinion, Christian religion helps people to maintain their health. Ten Commandments make human mind „healthier” and healthy mind results in proper decisions for both, his/her soul and body, as well as for the entire society.

Key Words: *Health, the Bible, sustainable development.*